

УДК 343

DOI <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.3.52>**В. К. Матвійчук**

доктор юридичних наук, професор, професор кафедри кримінального права і процесу та криміналістики Київського університету інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія»

В. В. Тильчик

доктор юридичних наук, професор, проректор з наукової роботи Київського університету інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОНЯТТЯ, СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ «СУБ'ЄКТІВ КОРУПЦІЙНИХ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ»: ТЕОРЕТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті досліджено суб'єкти корупційних кримінальних правопорушень крізь призму теоретичного концепту категорій «суб'єкт права», «суб'єкт правовідносин», «суб'єкт правопорушення», що дало змогу виділити системо утворюючі ознаки досліджуваного поняття. Розкрито онтологічну сутність та нормативний зміст суб'єкта корупційних кримінальних правопорушень, у тому числі відмежовано від суміжних правових категорій, передусім «суб'єкт правопорушень пов'язаних з корупцією». Окрема увага приділена розкриттю сутності запропонованих ознак аналізованого поняття таких як: вік, осудність, власне суспільно небезпечне діяння, яке законодавець визначає корупційним кримінальним правопорушенням. Акцентується увага на визначенні спеціального «суб'єкта корупційних кримінальних правопорушень» поряд із «загальним суб'єктом кримінальних корупційних правопорушень». До ознак спеціального суб'єкта корупційного кримінального правопорушення відносяться наступні ознаки: 1) вік особи пов'язаний з виконанням нею функцій службової особи; 2) статус службової особи, обсяг та рівень службових функцій згідно її статусу, а також професійних обов'язків особи; 3) сферу регулювання такою особою службових відносин, в яких суб'єктом особа за своїм статусом. Названі ознаки сформульовані з опертям на сутність корупції, як явища юридичної дійсності, котре визначається як девіантна поведінка суб'єкта уповноваженого на виконання функцій держави. Пропонується, з огляду на закріплення широкого кола суб'єктів корупційних правопорушень чинним кримінальним законодавством, конкретизувати єдине нормативне та теоретичне поняття «суб'єкт корупційного кримінального правопорушення» поряд з поняттям «корупційне кримінальне правопорушення» та унормувати його в діючому кримінальному законодавстві. Доводиться, що стрижнем перелічених понять, котрі мають визначатися нормами кримінального законодавства, є категорія публічна службова особа.

Ключові слова: корупція, запобігання корупції, корупційне правопорушення, корупційне кримінальне правопорушення, правопорушення пов'язане з корупцією, суб'єкт правопорушення, суб'єкт корупційного правопорушення, публічна служба, публічна службова особа, публічні правовідносини, повноваження, працівники правоохоронних органів, військовослужбовці.

Актуальність та своєчасність вибору тематики дослідження. На сучасному етапі державотворення корупцію визнано однією із загроз національній безпеці. Така теза обумовлена тим, що девіантна поведінка суб'єктів уповноважених на виконання функцій держави в умовах повномасштабної війни стає на перешкоді функціонування інституцій, котрі забезпечують відсіч ворога, посилює соціальні резо-

нанси, економічну та політичну дестабілізацію.

Окремо варто наголосити на тому, що Україною заявлено орієнтир на вступ до європейського співтовариства, котрий є визначальним для подальшого соціально-економічного, політико-правового розвитку. Однак, серед вимог до вступу визначені завдання, одним з яких є транспарентність публічно-правових відносин та посилення реалізації принципу «нетерпи-

мості до корупційних проявів». Означене досягається застосуванням низки кримінально-, цивільно, адміністративно-, дисциплінарно-правових засобів охорони таких правовідносин. Разом із тим, Президентом, представниками Уряду констатується незадовільний рівень запобігання та протидії такому явищу як корупція. Такий стан передусім пов'язується із недоліками правового регулювання та правозастосування. Відтак, в юридичній науці, особливої актуальності набувають дослідження, котрі розкривають сутність та зміст понять юридичної дійсності. Не є виключенням й поняття «суб'єкт кримінальних корупційних правопорушень» та суміжні правові категорії.

Огляд попередніх досліджень та публікацій. Грунтом для дослідження заявленого предмету стали праці відомих правників-учених, таких як: В.Я. Тацій, П.П. Андрушко, В.В. Киричко, В.В. Гладковський, А.В. Савченко, інших. Разом із тим, поняття та сутність «суб'єкти кримінального корупційного правопорушення» не ставало предметом спеціального теоретичного дослідження в умовах перспектив кардинального оновлення законодавства.

Виклад основного матеріалу. Проблема суб'єкта кримінального правопорушення завжди була в центрі уваги науковців і практиків. Така увага цьому феномену цілком законна, оскільки суб'єкт кримінального правопорушення – центральний і надто важливий елемент складу кримінального правопорушення, що слідує з самої семантики терміну «суб'єкт» [лат. Subjectum – те, що знаходиться в основі - підкладне] – 1) людина, що пізнає зовнішній світ (об'єкт) і впливає на нього у своїй практичній діяльності; 2) людина як носій певних властивостей; особистість; 3) юридичний суб'єкт права – носій прав і обов'язків, якими може бути к фізична, так і юридична особа [1, с. 651]. Тому цей елемент складу кримінального правопорушення, співвідноситься із психолого-фізичною реальністю – людиною та у відповідності до законодавства про кримінальну відповідальність (як це слідує з назви розділу IV КК України. Особа, яка підлягає кримінальній відповідальності (суб'єкт кримінального правопорушення є силогічним терміном поняттю «особа, яка підлягає кримінальній відповідальності».

Слід звернути увагу на те, що в ч. 1 ст. 18 КК України, зазначається, що суб'єктом кримінального правопорушення у віці, з якого відповідно до цього Кодексу може нести кримі-

нальна відповідальність» [2]. У цьому контексті потрібно сприйняти висловлювання професора В.Я. Тація, що це визначення характеризує поняття загального суб'єкта, тобто містить у собі таку сукупність ознак, що є обов'язковою для особи, яка вчинила будь-який злочин. Отже, кримінальній відповідальності і покарання може підлягати особа при наявності трьох ознак: фізична особа; б) осудна; в) яка досягла певного віку» [3, с.59]. Крім того, В.Я. Тацій заявляв, що із самого визначення суб'єкта в ч. 1 ст. 18 КК України (вказівки на осудність та вік особи) випливає, що суб'єктом злочину може бути тільки фізична особа, тобто людина. Цей висновок закріплений, зокрема, у статтях 6,7,8 КК, які передбачають, що нести кримінальну відповідальність можуть громадяни України, іноземці, особи без громадянства. Тому не можуть бути визнані суб'єктами злочинів юридичні особи (підприємства, установи, громадські організації та ін.) [3, с. 60].

Зміст ознак «осудність» та «вік» суб'єкта, передбачені стст. 19,20, 22 КК України. Так, за ст. 19 КК, осудною визнається особа, яка під час вчинення кримінального правопорушення могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) і нехтувати ними» [2]. У цьому контексті важливо сприйняти твердження В.Я. Тація, що «здатність особи під час вчинення злочину усвідомлювати свої дії (бездіяльність) означає правильне розуміння фактичних об'єктивних ознак злочину (об'єкта, суспільно небезпечного діяння, обстановки, часу і місця, способу його вчинення, його суспільно небезпечні наслідки тощо). Здатність усвідомлювати свої дії (бездіяльність) повинна бути пов'язана зі здатністю контролювати, керувати своїми вчинками. Тут свідомість і воля є взаємопов'язаними і лише в сукупності виступають передумовою для визнання особи винною» [3, с.62]. Крім того, у ч. 2 ст. 19 КК, передбачено, що «не підлягає кримінальній відповідальності особа, яка під час вчинення суспільно небезпечного діяння, передбачено цим Кодексом, перебувала в стані неосудності, тобто не могла усвідомлювати свої дії (бездіяльність) або керувати ними внаслідок хронічного психічного захворювання, тимчасового розладу психічної діяльності, недоумства або іншого хворобливого стану психіки» [3].

Поряд з поняттям загального суб'єкта кримінального правопорушення КК передбачає поняття спеціального суб'єкта кримінального правопорушення. Так, у ч. 2 ст. 18 КК визначено, що «спеціальним суб'єктом криміналь-

ного правопорушення є фізична осудна особа, яка вчинила у віці, з якого може наставати кримінальна відповідальність, кримінальне правопорушення, суб'єктом якого може бути лише певна особа» [2]. Таким чином, як стверджує К.В. Катеринчук, що «в теорії кримінального права виділяють дві основні групи суб'єктів кримінальних правопорушень: загальний (ознаки якого були перераховані вище) та спеціальний (чч. 2,3,4 ст. 18 КК України» [7].

Можна сприйняти позицію А.П. Надточієвої, що ознаки спеціального суб'єкта складу кримінального правопорушення можуть бути передбачені: 1) за загальним правилом – у диспозиції статті (частини статті) Особливої частини КК; 2) за наявності бланкетної диспозиції – у відповідних нормативно-правових актах; 3) у судовому тлумаченні елементів (їх ознак), конкретного складу кримінального правопорушення [5, с.441].

Маючи обмеження в обсязі публікації, звернемося безпосередньо до суб'єкта корупційного кримінального правопорушення. У цьому контексті слід погодитися з думкою В.В. Гладких, що «поняття суб'єкта корупційного злочину» є похідним від поняття «суб'єкта злочину», а з огляду на чч. 1 і 2 ст. 18 КК України та теоретико-методологічні підходи до розуміння структури характеристика суб'єкта злочину, можна визначити, що до загальних особливостей суб'єкта злочину, який розглядається слід віднести: 1) вік, що допускає можливість притягнення особу до кримінальної відповідальності; 2) осудність особи, що вчиняє суспільно-небезпечне діяння, за яке передбачена кримінальна відповідальність; 3) вчинення суспільно-небезпечного діяння, за яке законодавець в законі про кримінальну відповідальність позначає в якості корупційного [4, с. 480]

Певною мірою можна погодитися з думкою, яка має місце в юридичній літературі, що «суб'єктом корупційного злочину є фізична осудна особа, яка вчинила у віці з якого відповідно до закону про кримінальну відповідальність настає кримінальна відповідальність може настати кримінальна відповідальність, корупційний злочин – девіантне діяння, що обумовлює чи сприяє корупції та переслідується кримінальним законодавством [4, с. 480].

Проте слід сприйняти реальність, що специфіка суб'єкта корупційного кримінального правопорушення проговорювалась у фахових джерелах. У той же час важливо погодитись з А.П. Надточієвою, що ознаки такого суб'єкта не досліджувалися з метою формування в науці

кримінального права ... механізму ідентифікації такого суб'єкта та відмежування останнього від аналогічних суб'єктів кримінальних правопорушень» [5, с. 440-441]. Не дивлячись на те, що спроби визначити суб'єкт корупційних кримінальних правопорушень такими науковцями, як П.П. Андрушко, В.В. Киричко, В.В. Гладковський, А.В. Савченко та іншими, але проблеми диференціації суб'єкта корупційного правопорушення та його обов'язкових (ключових) ознак не знайшли відображення в дослідженнях названих авторів.

Становлення законодавства у сфері запобігання корупції як справедливо стверджує А.П. Надточієва, відзначається декількома важливими віхами, які визначають значимість досліджень в сфері диференціації суб'єктів корупційних кримінальних правопорушень. Серед ключових в даному питанні слід відмітити наступні:

– впровадження поняття «службова особа» у вітчизняне законодавство про кримінальну відповідальність;

– коло суб'єктів корупційних діянь службових осіб приватного сектору; осіб, які не є державними службовцями, посадовими особами місцевого самоврядування, але надають публічні послуги; посадових осіб іноземних держав; посадових осіб міжнародних організацій; працівників юридичних осіб; фізичних осіб, які надають перехованим особам неправомірну вигоду;

– виключення окремих категорій суб'єктів, таких як військовослужбовців строкової служби та особи рядового складу органів та підрозділів цивільного захисту, з огляду на відсутність у них повноважень з корупційним ризиком та недоцільність через покладання на них низки встановлених законодавством обмежень та обов'язків, пов'язаних з запобіганням корупційним проявам;

– удосконалення понятійного апарату антикорупційного законодавства та гармонізація положень окремих галузевих актів та загальних засад антикорупційного законодавства та гармонізація положень окремих галузевих актів та загальних засад антикорупційного законодавства; імплементація міжнародних стандартів в сфері кримінально-правових відносин у сфері протидії корупції [5, с.441].

Важливо погодитися з думкою Р.О. Асєєва, що «широке коло суб'єктів корупційних правопорушень, передбачених чинним кримінальним законодавством, вимагає конкретизації та єди-

ного нормативного та теоретичного закріплення поняття «суб'єкт корупційного кримінального правопорушення» поряд з поняттям «корупційне кримінальне правопорушення», нормативне визначення якого також не дано в кримінальному законодавстві» [6, с. 128].

С.В. Клименко та Л.С. Абабіна запевняють, що особливістю корупційних правопорушень є те, що вони вчиняються спеціальними суб'єктами, визначеним в ст. 3 закону України «Про запобігання корупції». Проте ця ознака не є обов'язковою для всіх корупційних кримінальних правопорушень. Так, на переконання А.П. Надточієвої «з аналізу загальної та Особливої частини КК України можна зробити висновок, що такі корупційні кримінальні правопорушення як ч. 1,2 ст. 368-1 КК (підкуп службової особи юридичної особи приватного права незалежно від організаційно-правової форми), ч. 1,2 ст. 368-4 КК України (пропозиція, обіцянка або надання неправомірної вигоди службовій особі, ст. 369-2 КК України (зловживання впливом) вчиняються загальним суб'єктом, а їх віднесення законодавцем до корупційних пояснюється спрямованістю цих кримінальних правопорушень на порушення законного порядку здійснення службовими особами своїх повноважень» [5, с.442]. У зв'язку з цим як зазначається в юридичній літературі, можна стверджувати, що корупція як соціальне явище має дві сторони: 1) діяння осіб, які реалізують умисел на одержання неправомірної вигоди; 2) діяння осіб, які обіцяють, пропонують або надають неправомірну вигоду, коло суб'єктів яких є більш широким, оскільки включає в себе фізичних осіб не наділених службовими повноваженнями та можливостями [8, с.16].

Р.О. Асеев, з урахуванням визначення службової особи, наведеного у пп. 1,2 примітки до ст. 364 КК приходиться до висновку, що «службова особа характеризується двома групами взаємоутворюваних ознак, які характеризують повноваження особи – коло, пов'язане з її функціональними обов'язками (виконанням владних, організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій), через вчинення яких особа визнається службовою [6, с. 127].

Слід акцентувати увагу на тому, що в існуючих публікаціях відображаються окремі властивості суб'єкта корупційних кримінальних правопорушень, зокрема серед таких називають: 1) вік суб'єкта [4, с.481-482]; 2) сферу регулювання службових обов'язків [9, с.55]; 3) сферу службової впливу [10, с.169]; 4) службові функції і про-

фесійні обов'язки суб'єкта [11]; 5) порядок здійснення суб'єктами своїх функцій [12, с.15-16].

У ч. 3 ст. 18 КК України дається визначення поняття службових осіб, під якими розуміються особи, «які постійно, тимчасово чи за спеціальними повноваженнями здійснюють функції представників влади чи місцевого самоврядування, а також постійно чи тимчасово обіймають т в органах державної влади, органах місцевого самоврядування, на підприємствах, в установах чи організаціях посади пов'язані з виконанням організаційно-розпорядчих чи адміністративно-господарських функцій, або виконують такі функції за спеціальними повноваженнями, яким особа наділяється повноважним органом державної влади, органом місцевого самоврядування, центральним органом державного управління із спеціальним статусом, повноважним органом чи повноважною службовою особою підприємства, установи, організації, судом або законом» [2]. Службовими особами відповідно до ч. 4 ст. 18 КК України також визнаються «посадові особи іноземних держав (особи, які обіймають посади в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому числі присяжні засідателі, інші особи, які здійснюють функції держави для іноземної держави, зокрема для державного органу або державного підприємства), іноземні третейські судді, особи, уповноважені вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземних державах у порядку альтернативному судовому, посадові особи міжнародних організацій (працівники міжнародної організації чи будь-які інші особи, уповноважені такою організацією діяти від її імені), а також члени міжнародних парламентських асамблей, учасником яких є Україна, та судді і посадові особи міжнародних судів» [2]. Те саме дублюється в примітці до ст. 364 КК України.

На переконання А.П. Наточієвої «є недоцільним одночасне застосування у кримінальному законодавстві двох понять «посадова особа» та «службова особа» за відсутності чіткого законодавчого визначення кожного з них, що ускладнює їх правозастосування, зокрема, при кваліфікації корупційних кримінальних правопорушень і правопорушень, пов'язаних з корупцією, та свідчить про недостатній рівень юридичної техніки законодавця» [5].

У ст. 1.3.1 проекту нового КК України надається визначення наступним технікам:

1) *публічна службова особа*:

а) особа, уповноважена на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, –

службова особа, яка обіймає посаду, пов'язану з виконанням владних, організаційно-розпорядчих, адміністративно-господарських, контрольно-ревізійних чи реєстраційних обов'язків, в органі державної влади чи органі місцевого самоврядування, зазначена у пункті 1 частини першої статті 3 Закону України «Про запобігання корупції»,

б) службова особа, яка виконує такі обов'язки в юридичній особі публічного права,

в) особа, яка здійснює професійну діяльність з надання публічних послуг, тобто відповідно до закону та на підставі ліцензії, включення до реєстру чи укладення публічного договору надає публічні послуги, що створюють правові наслідки для інших осіб (зокрема, нотаріус, приватний виконавець, оцінювач, незалежний посередник, член трудового арбітражу, суб'єкт державної реєстрації прав, третейський суддя);

2) публічна службова особа, яка займає особливо відповідальне становище:

а) Президент України,

б) Голова Верховної Ради України, Перший заступник, заступник Голови Верховної Ради України, голова Комітету Верховної Ради України, голова депутатської фракції у Верховній Раді України,

в) Прем'єр-міністр України, член Кабінету Міністрів України, або особи, які виконують їхні обов'язки,

г) Секретар Ради національної безпеки і оборони України, Головнокомандувач Збройних Сил України,

д) керівник іншого державного органу, передбаченого Конституцією України, або особа, яка виконує його обов'язки;

е) Директор Національного антикорупційного бюро України, Директор Державного бюро розслідувань України, Директор Бюро економічної безпеки України або особа, яка виконує їхні обов'язки;

є) керівник центрального органу виконавчої влади або особа, яка виконує його обов'язки;

ж) керівник Офісу Президента України, керівник апарату Верховної Ради України, керівник Секретаріату Кабінету Міністрів України

3) *іноземна публічна службова особа:*

а) посадова особа іноземної держави (особа, яка обіймає посаду в законодавчому, виконавчому або судовому органі іноземної держави, у тому числі прокурор, присяжний засідатель, інша особа, яка здійснює функції держави для іноземної держави, зокрема для її державного органу або юридичної особи публічного права);

б) іноземний третейський суддя, особа, уповноважена вирішувати цивільні, комерційні або трудові спори в іноземній державі у порядку, альтернативному судовому,

в) посадова особа міжнародної організації (працівник міжнародної організації чи будь-яка інша особа, уповноважена такою організацією діяти від її імені), член міжнародної парламентської асамблеї, учасником якої є Україна, суддя і посадова особа міжнародного суду [11].

Слід погодитись з думкою, яка має місце в юридичній літературі, що «проектом до ознак службової особи віднесено поряд з виконанням організаційно розпорядчих, також виконання владних чи контрольно-ревізійних обов'язків. При цьому, вбачається, що заміна дефініції «функції», якою оперує чинних Кримінальних кодекс України, не є вдалою, оскільки ці поняття різняться за змістом. Так, функціями як правило розуміють прогнозованих або очікуваний результат діяльності, в той час як обов'язки – опис діяльності та його деталізація. Функції в загальному вигляді розкривають завдання працівника, а обов'язки – гранично конкретизують їх. Обов'язки є вторинними по відношенню до функцій, а також більш деталізованими і конкретними» [5, с. 443].

Крім того, запропонований Робочою групою текст проекту КК України містить визначення корупційного кримінального правопорушення як будь-якого передбаченого цим Кодексом злочину чи проступку, склад якого містить такі обов'язкові ознаки корупції як неправомірна вигода – як предмет або засіб його вчинення, та незаконне використання службових повноважень, становища чи пов'язаних з ним можливостей або вплив на дію чи бездіяльність особи, наділеної службовими повноваженнями, становищем чи пов'язаними з ними можливостями, – як спосіб його вчинення. Слід погодитись з твердженням А.П. Надточієвої, що «запропонована проектом нового Кримінального кодексу України громіздка термінологія не лише не сприяє спрощенню кримінально-правової кваліфікації при оцінці злочинних діянь з ознаками корупції, а й не відповідає кримінально-правовим наслідкам вчинення корупційних кримінальних правопорушень, з огляду на мету реформування кримінального законодавства щодо забезпечення кримінально-правової охорони суспільних відносин від корупційних кримінальних правопорушень, а відтак ці питання підлягають доопрацюванню» [5, с. 443].

Ми погоджуємось з позицією А.П. Надточієвої, що «критерії віку осіб, що є суб'єктами

корупційних правопорушень, то слід зазначити, що професійне становище таких суб'єктів (у випадку спеціального суб'єкта даного правопорушення) накладає певні вікові обмеження для потенційних суб'єктів кримінальних правопорушень. Так, наприклад, Законом України «Про державну службу» встановлено, що граничний вік перебування на державній службі становить 65 років. Відповідно до положень Закону України «Про судоустрій та статус суддів» суддя не може бути молодшим 30 років та старше 65 років, що має ключове значення для характеристики ознаки віку такого суб'єкта. Вікові межі встановлюються також для окремих виборних та призначуваних посадових осіб державного апарату та органів місцевого самоврядування [5, с.443].

Крім того, слід підтримати думку, яка має місце в юридичній літературі, що вік суб'єкта кримінального правопорушення, якого можна віднести до службових осіб, за загальним правилом не може бути меншим 18 років, з огляду на встановлені чинним законодавством вимоги до освіти, кваліфікації та досвіду для зайняття відповідних посад [5, с.443].

Висновки. До загальних ознак суб'єкта корупційного кримінального правопорушення слід віднести фізичну осудну особу; вік особи, що дає можливість притягнення особи до кримінальної відповідальності; суспільно небезпечне діяння, яке законодавець визначає корупційним кримінальним правопорушенням. До ознак спеціального суб'єкта корупційного кримінального правопорушення слід віднести: 1) вік особи пов'язаний з виконанням нею функцій службової особи; 2) статус службової особи, обсяг та рівень службових функцій згідно її статусу, а також професійних обов'язків особи; 3) сферу регулювання такою особою службових відносин, в яких суб'єктом особа за своїм статусом.

Список використаних джерел:

1. Сучасний словник іншомовних слів : близько 20 тисяч слів і словосполучень / уклад.: О.І. Скопченко, Т.В. Цимбалюк. К. : Довіра, 2006. 790 с.
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
3. Тацій В.Я. Коментар до статті 18-22 КК України. С. 59-72 у Кримінальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. Т. : Загальна частина / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, В.І. Тютюгін та інші; за заг. ред. В.Я. Тація, В.І. Борисова, В.І. Тютюгіна. 5-те вид., допов. Х. : Право, 2013.
4. Гладкий В.В. Суб'єкт корупційного злочину та його вік. Сучасні тенденції розбудови правової держави в Україні та світі : зб. наук. ст. за матеріалами VI Міжнар. наук.-практ. конф. (Житомир, 19 квітня 2018 р.). 2018. С. 479–482
5. Надточієва А.П. Ознаки суб'єктів корупційних кримінальних правопорушень. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 8. С. 440-444. URL: http://lsej.org.ua/8_2022/100.pdf
6. Асеев Р.О. Проблема визначення суб'єкта у корупційних злочинах. *Правова держава*. 2017. № 26. С. 125-129
7. Катеринчук К.В. Види суб'єкта злочину. URL : <https://elar.naiu.kiev.ua/server/api/core/bitstreams/5d51b0eb-02a7-464b-a93c-4b34f01b6d1e/content>
8. Актуальні проблеми протидії корупції : монографія. за заг. ред. В.І. Борисова. Х., 2012. 221 с.
9. Фоменко М.В. «Службова особа» як суб'єкт корупційних злочинів: становлення поняття у КК України, види та проблемні питання. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2020. № 1(22). С. 48-56.
10. Киричко В.М. Висновки Верховного Суду щодо суб'єкта зловживання впливом (ч. 2 ст. 3692 КК): критичний теоретичний аналіз. *Вісник Асоціації кримінального права України*. 2021. № 1(15). С. 162-190
11. Кісілюк Е.М. Службова особа як суб'єкт корупційних злочинів. Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції: зб. тез доп. V Міжнар. наук.практ. конф. (31 берез. 2017 р., м. Харків). Харків: ХНУВС. 2017. С. 95-96
12. Михайленко Д.Г. Кваліфікація корупційних злочинів : навч.-метод. посіб. для студентів 5-го курсу Інституту прокуратури та слідства. Одеса : Юридична література, 2013. 136 с.

Matviichuk V. K., Tylchik V. V. Concept, essence and content of “Subjects of corruption criminal offenses”: a theoretical study

The article examines the subjects of corruption criminal offenses through the prism of the theoretical concept of the categories “subject of law”, “subject of legal relations”, “subject of offence”, which made it possible to highlight the system-forming features of the studied concept. The ontological essence and normative content of the subject of corruption criminal offenses are revealed, including the distinction from related legal categories, primarily “the subject of corruption-related offenses”. Particular attention is paid to revealing the essence of the proposed features of the analyzed concept, such as: age, sanity, the socially dangerous act itself, which the legislator defines as a corruption criminal offense.

Attention is focused on the definition of a special “subject of corruption criminal offenses” along with “a general subject of criminal corruption offenses”. The signs of a special subject of a corruption criminal offense include the following signs: 1) the person’s age is related to his performance of the functions of an official; 2) the status of the official, the scope and level of official functions according to his status, as well as the professional duties of the person; 3) the sphere of regulation by such a person of official relations in which the subject is a person by virtue of his status. The mentioned signs are formulated based on the essence of corruption, as a phenomenon of legal reality, which is defined as deviant behavior of a subject authorized to perform the functions of the state. It is proposed, in view of the consolidation of a wide range of subjects of corruption offenses by the current criminal legislation, to specify a single normative and theoretical concept of “subject of a corruption criminal offense” along with the concept of “corruption criminal offense” and to standardize it in the current criminal legislation. It is proven that the core of the listed concepts, which must be determined by the norms of criminal legislation, is the category of public official.

Key words: *corruption, prevention of corruption, corruption offense, corruption criminal offense, offense related to corruption, subject of offense, subject of corruption offense, public service, public official, public legal relations, powers, law enforcement officers, military personnel.*